

*Särtryck ur*  
VÅR FÅGELVÄRLD  
Årg. 21 1962 Nr 3

Fågelsträcket vid Falsterbo  
fågelstation år 1959  
(Meddelanden från Falsterbo fågelstation 21)

Av

STAFFAN ULFSTRAND

Summary: The bird migration at Falsterbo  
(55°23'N, in southwestern Scania) in 1959. Report  
from Falsterbo bird station No. 21

# Fågelsträcket vid Falsterbo fågelstation år 1959

(Meddelanden från Falsterbo fågelstation 21)

Av

STAFFAN ULFSTRAND

Observationsverksamheten vid Falsterbo fågelstation omfattade år 1959 perioden den 1.7.—15.11. Under juli och augusti tjänstgjorde samtidigt två observatörer, vilket möjliggjorde att så gott som hela den ljusa delen av dygnet kunde hållas under bevakning, en förutsättning för en korrekt bedömning av fågelsträcket under dessa månader. Protokollen från Nabben har nu primärbearbetats, och nedan lämnas ett urval fakta och reflexioner.

Samma metoder användes som tidigare vid insamlandet av observationsmaterialet. Observatören tillbringar morgontimmarna på Nabben, medan han längre fram på förmiddagen kan företaga vissa smärre ställförflyttningar. I vissa fall drar sträcket fram över Nabben hela dagen, varvid observatören naturligtvis stannar kvar där. I andra fall skulle iakttagelser från fyren lämna en riktigare bild av sträcket, varför observationerna då förlägges dit.

Allt material förvaras i Skånes Ornitologiska Förenings arkiv, Zool. inst., Lund.

Under större delen av säsongen tjänstgjorde ANDERS EDFELT som observatör. En fullständig lista över observatörerna blir som följer:

LASSE BERG 1.7.—19.7., 24.—25.8., 27.8., 29.—30.8.; ANDERS EDFELT 31.8.—31.10.; INGEMAR FRYCKLUND 1.11.—15.11.; ROLF HANSSON 20.8., 22.8., 26.8., 28.8.; BJÖRN NAGELL 20.7.—18.8.; GUNNAR ROOS 1.7.—19.7.; BENGT-OLOV STOLT 20.7.—23.8.

Verksamheten, som också omfattade ringmärkning, kunde genomföras tack vare ekonomiskt understöd från Viltforskningsrådet.

## Kommentarer över några valda arter

I tab. 1 (p. 201) lämnas en översikt över totalsummorna från årets observationer. Som vanligt innehåller denna tabell många siffror av största intresse. Särskilt om man jämför tabellen med tidigare års resultat, får man underlag för många spekulationer, som vore värda att underkasta en noggrann prövning. Nedan lämnas några kommentarer över valda arter.

A. D y k ä n d e r. Dykändernas sträcksiffror i Falsterbo utmärkes av stora årliga oregelbundenheter. Minst gäller detta för e j d e r n (*Somateria mollissima*), som varje år passerar i stort antal. Övriga dykänder uppträder nästan alltid i tämligen små mängder (jfr RUDEBECK 1943:39). Delvis beror detta på att dykändernas sträck i viss utsträckning fortsätter efter observationsperiodens slut. Detta är dock inte hela förklaringen, vilket framgår bl.a. därav att de flesta arternas årssiffror inte vuxit alltför radikalt under de år, då observationerna fortgått in i november (i vissa fall ända till denna månads slut). Man kan ställa sig den frågan, varför ejdern uppträder i så oerhört stort antal i jämförelse med andra dykänder. Flera faktorer torde här spela in. Ejdern hör till de dykänder som allra mest ogärna passerar in över land under sträcket, låt vara att icke obetydliga mängder sneddar över Skåne under våren (jfr MATHIASSEN 1962). S t o r s k r a k e n s (*Mergus merganser*) fåtalighet vid Falsterbo exempelvis, kan utan tvekan till stor del förklaras genom att arten föredrar insjöbiotoper framför havet och att sträcket därför förlöper på bred front över Sveriges inland. Förmodligen gäller detta även för v i g g e n (*Aythya fuligula*). För ejderns del är emellertid, såvitt förf. har sig bekant, höstobservationer av sträck över inlandet ytterligt sparsamma (jfr ULFSTRAND 1959:18). Man frågar sig dock varför s v ä r t a n s (*Melanitta fusca*) och s j ö o r r e n s (*M. nigra*) siffror vid Falsterbo är så minimala i relation till ejderns. De måste, enligt allmän erfarenhet, utanför häckningssäsongen betecknas som fullt lika marina som ejdern, även om sjöorren på våren i stor skala övertvåras Sverige. Dessa förflyttningar företages undantagslöst om natten. Är förklaringen den, att ejdern har ett mera västriktat sträck med mål i danska farvatten och de andra marina dykänderna ett mera sydriktat med mål inom Östersjön? Detta torde emellertid i varje fall inte passa för sjöorren, som synes ha lika västligt lokaliserade vinterkvarter som ejdern (om ej ännu västligare). Eller passerar sjöorren och svärtan längre ut från land? Eller är de i högre grad nattsträckare? Det kan i detta sammanhang påpekas, att sjöorren och svärtan uppträder i mycket större tal (i jämförelse med ejdern) under höststräcket genom Kalmarsund (EDBERG 1960, 1961) än vid Falsterbo. I synnerhet gäller detta för svärtan, som överhuvudtaget alls inte är någon alldaglig uppenbarelse vid den skånska kusten (jfr RUDEBECK 1943:40). Möjligen är svärtan mera riktad mot i södra Östersjön belägna vinterkvarter än ejdern och sjöorren, vilket skulle

förklara dess i vanliga fall sparsamma uppträdande i sydöstra Skåne, medan sjöorrrens relativt små siffror kan tänkas bero på större benägenhet till nattsträck. Problemet är emellertid långt från sin lösning (jfr även MATHIASSEN 1958:77).

En dykand vars vinterekologi vore värd en närmare undersökning är v i g g e n, som år 1959 passerade i över 1.100 ex., en för lokalen ovanligt hög siffra. Av dessa passerade inte mindre än 888 ex. på en enda dag, den 24.10. Detta var en synnerligen remarkabel dag, som framgår av följande citat ur den av A. EDFELT förda dagboken:

•I dag var det full fart på sjöfågelsträcket, något annat sträck var det inte att tala om, förutom stare . . . De sjöfåglar som sträckte var: vitkindad gås 47, prutgås 13, gräsand 221, kricka 37, bläsand 368, stjärtand 34, skedand 16, vigg 888, bergand 34, knipa 123, alfågel 56, ejder 4.316, sjöorre 63, svärta 739, storskrake 35, småskrake 125, storlom 3, smålom 8.•

Siffrorna är inte imponerande utom för vigggen och svärtan, men de utvisar likväl en generellt hög sträckaktivitet. Artrikedomen är påfallande stor. Därtill kommer att flera andra notabla händelser registrerades samma dag: massträck av d v ä r g m å s (*Larus minutus*; se nedan), observationer av t r e t å i g m å s (*Rissa tridactyla*) och s k ä r s n ä p p a (*Calidris maritima*). Väderlekssituationen utmärkes av ett plötsligt omslag från (den 23.10. kl. 12) vindstilla, klart, varmt och god sikt till (den 24.10. kl. 14.45) SW 11 m/sek., regn, sikt 4 km (enligt EDFELTS anteckningar). Tidigt på morgonen den senare dagen var vinden sydostlig. I detta fall kan man förmoda att anledningen till det starka sträcket samt dettas för lokalen ovanliga sammansättning ligger i vindavdrift, dvs. ett tryck in mot svenska kusten, vid omslaget från mycket lugnt och klart väder till hård vind (under natten sydostlig) och mycket dålig sikt, eventuellt i kombination med någon längre öster- och norrut insättande väderleksförändring.

B. G ä s s. G r å g å s e n s (*Anser anser*) siffra i tab. 1 är visserligen inte hög, men det är anmärkningsvärt, att denna art de sista åren ofta uppträtt i högre numerär än s ä d g å s e n (*A. fabalis*). På skånska inlandslokaler förekommer ju sädgåsen i 10.000-tal under oktober—november (jfr DAHL 1960:123, NORDQVIST 1947), och av de väldiga flockarna stannar under en hård vinter endast en bråkdel kvar. Visserligen övervintrade t.ex. 1960—1961 flera tusen gäss i

Skåne (egna observationer), men detta rubbar inte det faktum, att stora massor sädgäss varje år lämnar Skåne, praktiskt taget utan att noteras vid Falsterbo. Ungefär samma resonemang kan föras för blås gåsen (*A. albifrons*) del. I inlandet är däremot grågäsen en tämligen sällsynt gäst: det är sällan arten återfinnes i sädgåsflockarna (jfr SWANBERG 1931:226). Tydligt är att sädgäsen är en art, som inte sträcker längs kusten utan över inlandet på bred front, medan grågäsen är mera marint präglad. Talrika fältobservationer i Lund samt i Krankesjö — Vombsjädistriktet antyder dessutom, att sädgäsen i stor utsträckning passerar ut från och in till detta område i WNW—ESE-lig kurs.

Huvuddelen av de i Falsterbo år 1959 inräknade grågässen passerade redan i juli.

Vitkindade gåsen (*Branta leucopsis*) uppträdde liksom grågäsen i påfallande stort antal, 336 ex. Praktiskt taget samtliga inräknades under två sträckdagar: den 24.10. med 47 ex. och den 25.10. med 280 ex. Vitkindade gåsens höga strücksiffra betingades således av allt att döma av samma yttre faktorer som de höga siffrorna för vigg m.fl., vilka diskuterades i det föregående.

C. Rovfåglar. Rovfåglarna kan alltid påräkna speciellt intresse i Falsterbo. Av örnar uppträdde under året på sträck en kungsörn (*Aquila chrysaetos*) och en havsörn (*Haliaeetus albicilla*). Dessutom antecknades andra *Aquila*-örnar (alltså icke kungsörn) den 30.8., 25.9., 4.10. och 10.10. Den första kunde studeras av en stor exkursionsgrupp från Skånes Ornitologiska Förening, i vilken förf. ingick. Örnen observerades under gynnsamma villkor ute över Ljungen. Dock gavs inga tillfällen att bedöma färgteckningen på översidan (eventuell förekomst av fläckar på vingtäckarna, eventuell ljus teckning på övergumpen etc.). Utmärkt storleksbedömning kunde däremot göras genom att örnen kretsade tillsammans med ett stort antal bivråkar (*Pernis apivorus*). Därvid kunde fastställas, att den var mycket större än vråkarna och av allt att döma praktiskt taget lika stor som en kungsörn. Detta bör utesluta mindre skrikörnen (*A. pomarina*), och sannolikt kan därför fågeln betecknas som större skrikörn (*A. clanga*). Full säkerhet kan dock ej nås. Jfr dock PARSONS (1959). Örnarna den 25.9. och 10.10. har observatören betecknat som större skrikörnar. Exemplet den 4.10. har förmodats vara en mindre skrikörn (VF 19(1960):

191). Örnarna inom sl. *Aquila* utgör f.n. fältornitologernas kanske värsta problem, och litteraturen ger ofta motstridiga uppgifter ang. t.ex. storleksförhållandena mellan de olika arterna, färgkaraktärernas konstans etc. Utom den enda kungsörn, som figurerar i tab. 1, sågs arten vid flera tillfällen, således ett ex. på sträckförsök och 3 juv. ex. på Ljungen den 28.9., ett relativt tidigt datum. Ett par havsörnsobservationer gjordes så tidigt som i första hälften av september.

Or m v r å k e n (*Buteo buteo*) uppvisar en måttligt hög siffra. Den är inte hög i jämförelse med vissa årssummor från 1940- och början av 1950-talen men imponerande i relation till de senare årens ovanligt låga siffror. Till de ca 18.500 ormvråkar och 5.900 b i v r å k a r (*Pernis apivorus*), som definitivt kunde identifieras, skall läggas ca 7.400 obestämda vråkar. Tidpunkten på säsongen, då flertalet av dessa noterades, gör det sannolikt, att de till övervägande del utgjordes av ormvråkar.

Av totalsiffran för ormvråk förskriver sig inte mindre än ca 14.000 ex. från en enda dag, nämligen den 25.9. D e t t a i n n e b ä r n y t t d a g s r e k o r d f ö r F a l s t e r b o. Den tidigare högsta noteringen nåddes den 24.9.1950 (WINGSTRAND 1950). På rekorddagen 1959 rådde alldeles lugnt väder, sikten var god och luften kylig. På grund av avsaknaden av vind passerade en stor del av vråkarna på mycket stor höjd och tämligen spritt. Detta medförde, att observatören inte hade några möjligheter att bevaka hela sträcket utan att en del vråkar kan förutsättas ha passerat för högt eller för långt borta för att vara synliga från området kring Nabben och Falsterbo fyr. Enligt observationer av A. G. PARSONS (*in litt.*), som uppehöll sig på Ljungen för studium av rovfågelsträcket men som inte utförde några räkningar, gick en stor mängd vråkar synnerligen högt (synliga i tubkikare men ej i vanlig 7 eller 10 gångers kikare) samt långt åt norr (över Skanör). Rekordsiffran 14.000 ex. är därför att beteckna som en minimisiffra, som sannolikt omsluter endast en del av de sträckande vråkar, som denna dag passerade över Falsterbonäset.

Detta illustrerar vilken roll slumpen spelar för årssummans storlek för varje given art vid Falsterbo (liksom vid varje annan fågelstation). Vindförhållandena under några få betydelsefulla dygn, då många fåglar är i rörelse, kan påverka årssumman i oerhörd omfattning (jfr ULFSTRAND 1958:137—138). Bedömning av t.ex. populationsfluktuationer är därför endast i undantagsfall möjliga med utgångspunkt från data insamlade vid en fågelstation.

Pilgrimsfalkens (*Falco peregrinus*) minskning fortskrider i obruten takt. Denna tendens är i samklang med rapporter från häckplatserna i södra Sverige, varifrån lokala ornitologer nästan alltid måste meddela sjunkande antal par från år till år. Om detta helt kan skyllas på mänsklig förföljelse, är naturligtvis något osäkert, men höjt över tvivel är i varje fall, att sådan förföljelse spelar en viktig roll för pilgrimsfalken i dagens Sverige. Även stenfalken (*F. columbarius*) synes visa vikande tendens i sträckmaterialet vid Falsterbo, men bedömningen här försvåras av att utvecklingen i häckningsområdet är mycket svårare att följa. En aftonfalk (*F. vespertinus*) sträckte den 2.10., och ett rastande ex. sågs den 21.8.

Gladan (*Milvus milvus*) har under en serie år uppnått förhållandevis låga tal. Många ornitologer är dock ense med förf. om att minskningen inte motsvaras av någon minskning på skånska häck- och rastlokaler. Tvärtom har under de senaste åren påtagligt stora siffror för rastande glador under hösten rapporterats från Skånes inland, i synnerhet från Häckeberga-, Björkesåkra- och Börringedistriktet. Gladans sträckförhållanden och övervintring i Skåne är f.n. föremål för särskild utredning, och ovanstående rader tjänar endast som ett påpekande, att de sjunkande talen i Falsterbo ej må användas som argument för uppfattningen, att gladan skulle ha minskat i Sverige under de senaste åren. Brun gladan (*M. migrans*) uppträder alltmera regelbundet och i allt större antal i Skåne, och man har redan börjat vänja sig av med att betrakta arten som en första klassens raritet i skånska fågelmarker. Härmed är dock självfallet icke sagt, att den uppträder i mängd! Det förhåller sig i stället så, att man vid flitigt exkurrerande kan räkna med att stöta på arten någon eller ett par gånger per höstsäsong. I Falsterbo inräknades 1959 fyra sträckande bruna glador: 29.8., 3.9., 5.9. och 14.9. Dessutom har ett rastande ex. noterats i dagboken för den 10.9.

Inte mindre än fem duvhökar (*Accipiter gentilis*) sågs på utsträck: 30.8., 4.9., 7.9. (2 ex.) och 9.9 (jfr MATHIASSEN 1962:34). Tidpunkten på säsongen är anmärkningsvärd. Det första exemplaret sågs förutom av observatören även av en exkursionsgrupp från Skånes Ornitologiska Förening.

Fiskgjusen (*Pandion haliaëtus*) liknar gladan däri, att års-siffrorna i Falsterbo synes sjunka, utan att detta veterligt motsvaras av liknande tendens på häckplatserna i Mellansverige.

D. S m å v a d a r e. Siffrorna för småvadare är jämförelsevis höga, vilket säkerligen beror på den dubbla bemanningen under sommar-månaderna. Under juni—augusti är det nödvändigt att hålla sträcket under bevakning hela den ljusa delen av dygnet, eftersom vadarna m.fl. har en tvåtoppig dygnsrytm med maxima under morgon- och kvällstimmarna. Annorlunda är förhållandet vid studium av tätting- och rovfågelsträcket, som saknar motsvarande kvällsmaximum.

Det starkaste sträcket noterades, som väntat, under juli—augusti. Utpräglade toppdagar saknades, och siffrorna nåddes genom addition av många ungefär lika små dagssummor. Särskilt höga årssummor nåddes av småsnäppa (*Calidris minuta*) och drillsnäppa (*Tringa hypoleucos*). Sena data är för sandlöpare (*Crocethia alba*) 4 ex. den 30.10. och för rödbena (*Tringa totanus*) 1 ex. den 29.10.

E. D v ä r g m å s. Bland mås- och tärnfåglarna är det särskilt en siffra i tab. 1 som pekar på uppmärksamhet: dvärgmåsens (*Larus minutus*) på 303 ex. Detta antal nåddes på följande dagar: 13.7. 1 ex., 27.8. 1 ex., 24.10. 279 ex., 25.10. 15 ex., 26.10. 5 ex. samt 10.11. 2 ex. Det är nästan otroliga tal! Av 77 åldersbestämda ex. den 24.10. var ca 40 % ungfåglar. Förf. hade själv turen vara i Falsterbo under ett par timmar den 24.10. och såg ett par av dvärgmåsflockarna, som kom i låg flykt alldeles över vågtopparna längs sydkusten för att tveklöst sträcka ut över Öresund mot WSW—WNW, den i Falsterbo för de flesta arter normala sträckriktningen. Väderleksomständigheterna har kort beskrivits ovan (p. 192). Tydligt är, att det inte kan ha rört sig om svenska häckfåglar. Med all säkerhet härrörde de sträckande dvärgmåsarerna från östligare trakter. På det hela taget erbjuder dvärgmåsens flyttningssvanor många olösta problem. Även om en stor del av de vid de svenska fågelstationerna inregistrerade fåglarna passerar tidigt på hösten, redan i juli—augusti, har det under årens lopp hopats en hel del observationer från senhösten (oktober—november och senare; se t.ex. EDBERG 1961:56, BERG 1961). I EDBERGS material från Kalmar sund framkommer en tvåtoppig sträckkurva med kulminationer i augusti resp. november. BERGS observationer vid Bjärehalvön i nordvästra Skåne gäller delvis rena vinterfynd (januari—februari). BERG noterade ett flertal ex. kring Båstad just vid den tid, då det ovan be-



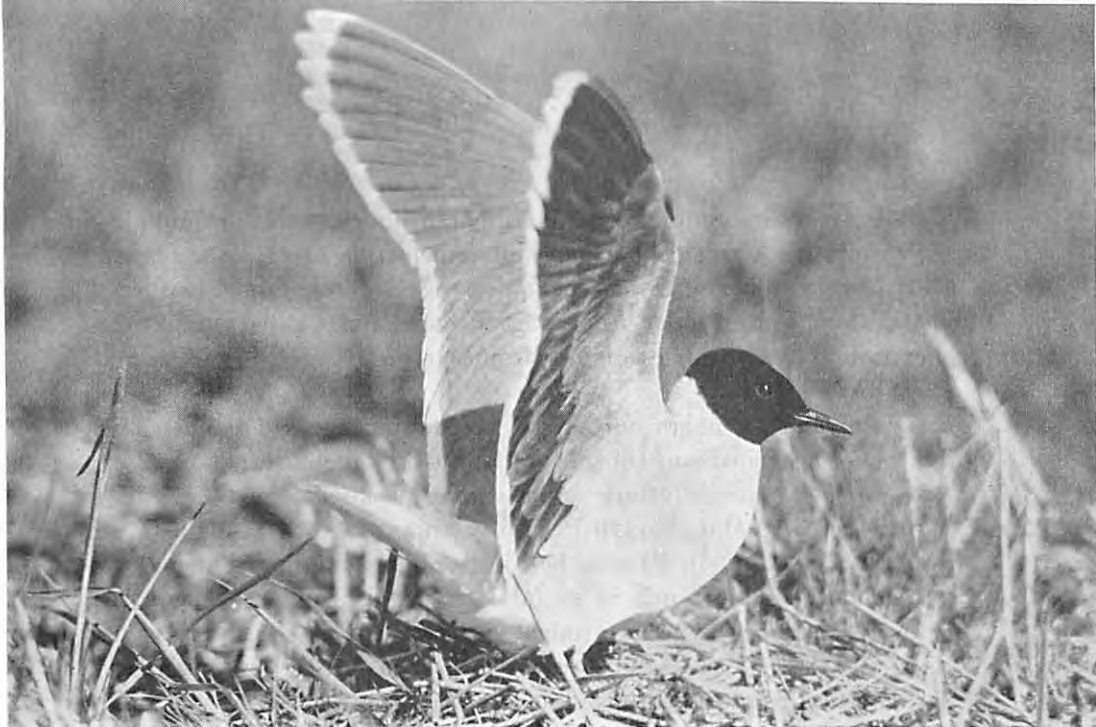


Fig. 1. Anmärkningsvärda observationer av dvärgmåsar (*Larus minutus*) gjordes vid Falsterbo hösten 1959. Foto: GÖSTA HÅKANSSON.

skrivna massuppträdandet i Falsterbo ägde rum. Han påpekar, att några dagar tidigare hade rått »full västlig storm», och anser, att dvärgmåsuppträdandena i nordvästra Skåne i allmänhet kan korreleras med föregående kraftiga västvindar. Hur sådana skulle ha kunnat påverka de från Östersjön kommande dvärgmåsar, som noterades vid Falsterbo, är inte lätt att tänka sig. Emellertid synes olika observationer preliminärt ge vid handen:

1) Dvärgmåsen passerar genom Sverige i två vågor, dels i augusti, dels på senhösten (slutet av oktober—november) med enstaka vinterfynd.

2) Åtskilliga av senhöstfynden kan korreleras med föregående hårda västliga vindar, vilket antyder, att fåglarna drivits till svenska kusten från Kattegatt—Skagerack eller rent av från Atlanten. De kan alltså jämföras med de stormdrivna havssulor (*Sula bassana*), tretåiga måsar och stormfåglar (*Fulmarus glacialis*), som årligen anträffas längs svenska västkusten, inte minst i Bjäre- och Kullenavsnittet i nordvästra Skåne.

3) Det verkar sannolikt, att dvärgmåsen under vissa omständigheter för ett mera pelagiskt liv än vad som hittills ansetts vara fallet. Härpå tyder ju korrelationen mellan storm och förekomst vid svenska västkusten. Vinterfynden i nordvästra Skåne synes gälla sådana mer eller mindre pelagiskt levande dvärgmåsar.

Genomgång av några europeiska fågelfaunor ger vid handen, att dvärgmåsen är sparsam till sällsynt praktiskt taget överallt i väster. Arten är icke tropikflyttare, utan saknas praktiskt taget överallt i Afrika (se t.ex. MACKWORTH-PRAED & GRANT 1957:418—419, CAVE & MACDONALD 1955). På sina håll i Medelhavsområdet är den dock tydligen regelbunden och ej så fåtalig, t.ex. i Grekland (LAMBERT 1957:56) och på Cypern (åtminstone vissa år, se BANNERMAN & BANNERMAN 1958:347). Vid Pyreneiska halvöns kuster är den uppenbarligen tämligen sällsynt, särskilt i väster (jfr BERNIS 1954:41, IRBY 1875:213, LLETGET 1945:335). Vinterutbredningens klart ostliga lokalisation i Medelhavet jämte artens sparsamhet i Västeuropa (WITHERBY *et al.* 1957) ävensom (i vanliga fall) vid Falsterbo och andra skånska lokaler torde utgöra skälen, varför RUDEBECK (1950:66) endast med frågetecken klassificerar arten som sydvästflyttare, och »Förteckning över Sveriges fåglar» (1962) antyder möjligheten av sydgående, transkontinentalt sträck jämsides med sydvästgående (längs Europas västkust). Man kan ju hypotetiskt tänka sig, att de båda flyttningsekologiskt skilda dvärgmåskategorier som ovan antytts, också skiljer sig från varandra genom sträckriktningen: de tidigt bortsträckande skulle röra sig mot S—SE, de senare genomresande mot SW, ev. delvis mot W.

F. T ä t t i n g a r. Bland tättingarna är det framför allt de s.k. invasionsfåglarna, som är av intresse. Åtskilliga sådana arter var aktiva hösten 1959. Endast ett blygsamt antal n ö t s k r i k o r (*Garulus glandarius*) noterades lämna landet, och n ö t k r å k a n (*Nucifraga caryocatactes*) lyste med fullständig frånvaro. T a l g o x e n (*Parus major*) och b l å m e s e n (*P. caeruleus*) nådde däremot rekordmässigt höga siffror; ca 7.500 resp. 3.600 ex. Endast några enstaka s v a r t m e s a r (*P. ater*) iaktogs. Anmärkningsvärt är, att e n t o f s m e s (*P. cristatus*) sträckte den 23.10. och två e n t i t o r (*P. palustris*) den 30.9. Entita på sträckförsök noterades också den 6.9. och 1.10. E n t a l l t i t a (*Parus montanus*) ringmärktes den

2.10. Dessa arter är ju kända som exceptionellt stationära och är rariteter av första klass i sträcksammanhang. En kraftig våg av stjärtmes (*Aegithalos caudatus*) passerade sent i oktober. Endast 10 ex. sågs sträcka ut, nämligen den 23.10., men åtskilligt flera ringmärktes. Stjärtmesens uppträdande i Falsterbo hösten 1959 och därmed förknippade problem är föremål för särskild utredning, varför inga ytterligare kommentarer lämnas här. Talgoxens och blåmesens invasionsartade uppträdande i Sydsverige har behandlats på annan plats (ULFSTRAND 1962) och kan därför likaledes lämnas utan ytterligare diskussion i detta sammanhang.

Steglitsen (*Carduelis carduelis*), domherren (*Pyrrhula pyrrhula*) och gulsparven (*Emberiza citrinella*) uppträdde i osedvanligt höga tal, inte minst den sistnämnda arten, som passerade i drygt 18.000 ex. Detta är den i särklass högsta siffra, som uppnåtts i Falsterbo. Den 28.10. nådde arten dagssiffran 12.815 ex. och kom därigenom att dominera småfågelsträcket. Även den 31.10. och 1.11. nåddes siffror på över 1.000 ex. Dessa tre arter visar invasionsartade drag i sitt uppträdande vid Falsterbo (RUDEBECK 1950:50), men den ekologiska bakgrunden är helt okänd. Samma gäller i viss mån för pilfinken (*Passer montanus*), som också nådde en ovanligt hög årssumma 1959. Anmärkningsvärt nog gjordes »upprepade, tydliga sträckförsök» av pilfink (5 ex.) redan den 29.7. (observatören B. NAGELLS anteckningar).

För övrigt kan bl.a. antecknas, att en kornsparv (*Emberiza calandra*) sträckte den 5.7. och att sträckförsök av enstaka ex. av denna art gjordes den 7.7. och 12.7. Två stenknäckar (*Coccothraustes coccothraustes*) sträckte den 24.9. och ett ex. den 30.10., och enstaka ex. på sträckförsök uppträdde den 9.8. och 15.8. En bändelkorsnäbb (*Loxia leucoptera*) sträckte den 16.10.

G. Rariteter samt förrymda tamfåglar. Av övriga rariteter kan nämnas, att en sandtärna (*Gelochelidon nilotica*) iakttogs i Flommen den 17.7. (L. BERG), att en rostand (*Casarca ferruginea*) flög förbi Nabben den 28.7. (B.-O. STOLT) samt att en rödhuvad dykand (*Netta rufina*) på samma sätt passerade förbi den 10.8. (CHRISTER PERSSON). Detta är andra svenska fyndet av den sistnämnda arten. Med hänsyn till de utomordentligt goda omständigheter, under vilka fågeln sågs, samt till den detaljerade beskrivning, som observatören nedskrev, torde misstag vara ute-

slutet. Utom den 24.10. (jfr ovan) sågs tretåig mås vid två tillfällen, nämligen 27.7. och 30.7. Lappsparv (*Calcarius lapponicus*) iaktogs vid flera tillfällen, fjällpipare (*Charadrius morinellus*) den 14. och 16.9. och svart rödstjärt (*Phoenicurus ochruros*) ute på Nabben den 7.10. Vidare ringmärktes en pärluggla (*Aegolius funereus*) den 31.10. En dvärgsparv (*Emberiza pusilla*) fångades och ringmärktes den 11.9.

Slutligen skall omnämnas ett par anmärkningsvärda observationer rörande ur fångenskap förrymda fåglar, som uppträtt på Nabben. Den 25.7. och 8.8. iaktogs en undulat (*Melopsittacus undulatus*) göra sträckförsök, och den 10.8. sågs ett ex., möjligen samma, sträcka ut över Öresund på fullt »reglementsenligt» sätt. Än mera anmärkningsvärd är dock följande observation från den 16.8.:

»Dagens obs. gjordes kl. 07.40 då en vråklik fågel med ugglelikt huvud kom flygande längs stranden. Spännvidden ungefär som en duvhökshane. Översidan ljust askgrå med svarta vingspetsar. Bröstat och undre vingtäckarna var vackert rosenröda. Undersidan var i övrigt vit el. svagt gråvit. Näbb blekt vaxgul. Flykten var tung och uppenbarelsen väckte stor panik bland Nabbens rastande vadare och måsar. Efter att ha vilat en kort stund på Nabben stack fågeln iväg ut åt SW med en svärm tämligen ilska måsar efter sig.»

Som observatören, BJÖRN NAGELL, ur vars dagboksanteckningar ovanstående citat är hämtat, och hans kolleger på fågelstationen snart kom underfund med, rörde det sig om *Cacatua roseicapilla*, på svenska kallad rosenkakada, alltså en i den australiska regionen hemmahörande papegoja (bilder hos PLAZIKOWSKI 1958: fig. 14 och GILLIARD 1960: färgpl. 86). Det är förvisso ett anmärkningsvärt fenomen, att förrymda burfåglar flera gånger om året anträffas i Falsterbo och därvid beter sig på ett sätt, som föga avviker från våra inhemska arters. *C. roseicapilla* är nomadiserande i sitt hemland, medan *M. undulatus* snarast är flyttfågel (LEACH s.a.: 99 & 104). Riktningstendenser o.d. bör dock icke förväntas stämma med det i vårt land gängse mönstret. Ytterligare tillkommer, att dessa papegojor i Falsterbo inte uppträdde inblandade i flockar eller ens samtidigt med starkt fågelsträck, utan på stilla sommandagar efter det att morgonsträcket på det hela taget ebbat ut. Bakgrunden till beteendet ligger därför sannolikt djupare än i induktiv påverkan av andra fåglar eller fågelflockar.

Tabell 1. Höststräcket 1959: totalsumma över Falsterbo dagsträckande fåglar den 1.7.—15.11. (Visible migration in 1959. Period: 1.7.—15.11.)

<i>Gavia arctica</i> .....	91	<i>Charadrius hiaticula</i> .....	503
<i>G. stellata</i> .....	34	<i>Ch. dubius</i> .....	3
<i>Gavia sp.</i> .....	66	<i>Ch. alexandrinus</i> .....	2
<i>Ardea cinerea</i> .....	145	<i>Ch. squatarola</i> .....	188
<i>Anas platyrhynchos</i> .....	1.035	<i>Ch. apricarius</i> .....	240
<i>A. crecca</i> .....	1.012	<i>Ch. morinellus</i> .....	1
<i>A. querquedula</i> .....	7	<i>Charadrius sp.</i> .....	194
<i>A. penelope</i> .....	2.211	<i>Arenaria interpres</i> .....	15
<i>A. acuta</i> .....	269	<i>Gallinago gallinago</i> .....	125
<i>A. clypeata</i> .....	292	<i>Numenius arquata</i> .....	514
<i>Anas sp.</i> .....	461	<i>N. phaeopus</i> .....	67
<i>Aythya marila</i> .....	90	<i>Numenius sp.</i> .....	29
<i>A. fuligula</i> .....	1.114	<i>Limosa limosa</i> .....	17
<i>A. ferina</i> .....	12	<i>L. lapponica</i> .....	79
<i>Bucephala clangula</i> .....	235	<i>Tringa ochropus</i> .....	53
<i>Clangula hyemalis</i> .....	56	<i>T. glareola</i> .....	382
<i>Melanitta fusca</i> .....	918	<i>T. hypoleucos</i> .....	329
<i>M. nigra</i> .....	279	<i>T. totanus</i> .....	1.380
<i>Melanitta/Somateria</i> .....	123	<i>T. erythropus</i> .....	132
<i>Somateria mollissima</i> .....	58.082	<i>T. nebularia</i> .....	301
<i>Mergus serrator</i> .....	314	<i>Tringa sp.</i> .....	22
<i>M. merganser</i> .....	71	<i>Calidris canutus</i> .....	248
<i>Tadorna tadorna</i> .....	365	<i>C. maritima</i> .....	1
<i>Anser anser</i> .....	55	<i>C. minuta</i> .....	127
<i>A. fabalis</i> .....	10	<i>C. temminckii</i> .....	7
<i>Branta bernicla</i> .....	55	<i>C. alpina</i> .....	3.306
<i>B. leucopsis</i> .....	336	<i>C. ferrugineus</i> .....	23
<i>Cygnus olor</i> .....	59	<i>Crocethia alba</i> .....	70
<i>C. cygnus</i> .....	62	<i>Calidris/Crocethia</i> .....	55
<i>C. columbianus</i> .....	1	<i>Philomachus pugnax</i> .....	98
<i>Anseriformes non det.</i> .....	2.265	<i>Recurvirostra avosetta</i> .....	73
<i>Aquila chrysaetos</i> .....	1	<i>Phalaropus lobatus</i> .....	1
<i>Buteo buteo</i> .....	18.461	<i>Stercorarius parasiticus</i> .....	8
<i>B. lagopus</i> .....	90	<i>Larus fuscus</i> .....	13
<i>Buteo/Fernis</i> .....	7.377	<i>L. argentatus</i> .....	6
<i>Accipiter nisus</i> .....	3.286	<i>L. canus</i> .....	1.643
<i>A. gentilis</i> .....	5	<i>L. minutus</i> .....	303
<i>Milvus milvus</i> .....	22	<i>L. ridibundus</i> .....	8.354
<i>M. migrans</i> .....	4	<i>Larus sp.</i> .....	71
<i>Haliaeetus albicilla</i> .....	1	<i>Rissa tridactyla</i> .....	1
<i>Pernis apivorus</i> .....	5.870	<i>Chlidonias niger</i> .....	17
<i>Circus aeruginosus</i> .....	12	<i>Hydroprogne tschegrava</i> .....	12
<i>C. cyaneus</i> .....	39	<i>Sterna hirundo/paradisaea</i> .....	943
<i>Circus sp.</i> .....	7	<i>S. albifrons</i> .....	150
<i>Pandion haliaëtus</i> .....	30	<i>S. sandvicensis</i> .....	136
<i>Falco subbuteo</i> .....	28	<i>Columba oenas</i> .....	5.631
<i>F. peregrinus</i> .....	17	<i>C. palumbus</i> .....	88.344
<i>F. columbarius</i> .....	79	<i>Columba sp.</i> .....	552
<i>F. vespertinus</i> .....	1	<i>Cuculus canorus</i> .....	2
<i>F. tinnunculus</i> .....	167	<i>Apus apus</i> .....	9.766
<i>Falco sp.</i> .....	9	<i>Picus viridis</i> .....	1
<i>Grus grus</i> .....	11	<i>Dendrocopos major</i> .....	1
<i>Haematopus ostralegus</i> .....	686	<i>D. minor</i> .....	1
<i>Vanellus vanellus</i> .....	1.610	<i>Lullula arborea</i> .....	1.567

<i>Alauda arvensis</i> .....	971	<i>A. cervinus</i> .....	40
<i>Eremophila alpestris</i> .....	13	<i>A. spinoletta</i> .....	187
<i>Hirundo rustica</i> .....	25.587	<i>Anthus sp.</i> .....	39
<i>Delichon urbica</i> .....	4.769	<i>Motacilla alba</i> .....	1.593
<i>Riparia riparia</i> .....	4.786	<i>M. flava</i> .....	15.090
<i>Hirundinidae non det.</i> .....	738	<i>Bombycilla garrulus</i> .....	191
<i>Corvus c. corone</i> .....	2	<i>Lanius excubitor</i> .....	3
<i>Corvus c. cornix</i> .....	3.153	<i>Sturnus vulgaris</i> .....	176.444
<i>C. frugilegus</i> .....	471	<i>Coccothraustes coccothraustes</i> .....	3
<i>C. monedula</i> .....	14.068	<i>Chloris chloris</i> .....	13.574
<i>Pica pica</i> .....	9	<i>Carduelis carduelis</i> .....	1.235
<i>Garrulus glandarius</i> .....	57	<i>C. spinus</i> .....	6.243
<i>Parus major</i> .....	7.535	<i>C. cannabina</i> .....	31.839
<i>P. caeruleus</i> .....	3.603	<i>C. flavirostris</i> .....	3.683
<i>P. ater</i> .....	7	<i>C. flammea</i> .....	729
<i>P. cristatus</i> .....	1	<i>Pyrrhula pyrrhula</i> .....	331
<i>P. palustris</i> .....	2	<i>Loxia leucoptera</i> .....	1
<i>Parus sp.</i> .....	64	<i>Loxia sp.</i> .....	393
<i>Aegithalos caudatus</i> .....	10	<i>Fringilla coelebs</i> .....	244.005
<i>Turdus viscivorus</i> .....	314	<i>F. montifringilla</i> .....	13.638
<i>T. pilaris</i> .....	600	<i>Fringilla sp.</i> .....	126
<i>T. philomelos</i> .....	70	<i>Emberiza citrinella</i> .....	18.102
<i>T. musicus</i> .....	477	<i>E. calandra</i> .....	1
<i>Turdus sp.</i> .....	50	<i>E. hortulana</i> .....	3
<i>Oenanthe oenanthe</i> .....	13	<i>E. schoeniclus</i> .....	1.013
<i>Regulus regulus</i> .....	50	<i>Calcarius lapponicus</i> .....	3
<i>Prunella modularis</i> .....	429	<i>Plectrophenax nivalis</i> .....	105
<i>Anthus pratensis</i> .....	5.025	<i>Passer domesticus</i> .....	5
<i>A. campestris</i> .....	72	<i>P. montanus</i> .....	430
<i>A. trivialis</i> .....	5.178	<i>Passeriformes non det.</i> .....	4.936

## LITTERATUR

- BANNERMAN, D. A. & BANNERMAN, W. M. 1958. Birds of Cyprus. Edinburgh & London.
- BERG, L. 1961. Dvärgmåsar (*Larus minutus*) vid Bjärehalvön, Skåne. — VF 20: 64—65.
- BERNIS, F. 1954. Prontuario de la avifauna española.—Ardeola 1: 11—85.
- CAVE, F. O. & MACDONALD, J. D. 1955. Birds of the Sudan. Edinburgh & London.
- DAHL, E. 1960. De skånska sädgässen. — Svensk Jakt 98: 123—125, 135.
- EDBERG, R. 1960. Fågelsträcket genom Kalmarsund 1958 och 1959. Medd. nr 27 från Ottenby fågelstation. — VF 19: 19—30.
- 1961. Fågelsträcket genom Kalmarsund 1960. Medd. nr 29 från Ottenby fågelstation. — VF 20: 47—57.
- Förteckning över Sveriges fåglar. 1962. Utg. av Sveriges Ornitologiska Förening. 5. uppl. Stockholm.
- GILLIARD, E. TH. 1960. Fåglar. Stockholm.
- IRBY, L. H. L. 1875. The ornithology of the Straits of Gibraltar. London.
- LAMBERT, A. 1957. A specific check list of the birds of Greece. — Ibis 99: 43—68.
- LEACH, J. A. (s.a.) An Australian bird book. Melbourne.
- LLÉTGET, A. G. 1945. Sinopsis de las aves de España y Portugal. — Trab. Inst. Cienc. Nat. "José de Acosta" 1: 130—347.
- MATHIASON, S. 1958. Fåglar kring Vombsjön. — Skånes Natur 45: 58—90.
- 1962. Fågelsträcket vid Falsterbo år 1958. Medd. från Falsterbo fågelstation 20. — VF 21: 26—41.

- NORDQVIST, G. 1947. Gäss i Skåne. — In: Natur i Skåne, red. av B. HANSTRÖM & K. CURRY-LINDAHL. Pp. 320—330. Göteborg.
- PARSONS, A. G. 1959. Stäppörn (*Aquila rapax*) för första gången anträffad i Sverige. Medd. från Falsterbo fågelstation 13. — VF 18: 37—41.
- PLAZIKOWSKI, U. 1958. Burfåglar i färg. Stockholm.
- MACKWORTH-PRAED, C. W. & GRANT, C. H. B. 1957. Birds of Eastern and North Eastern Africa. — African Handbook of Birds, Ser. 1, Vol. 1. Second ed. London, New York & Toronto.
- RUDEBECK, G. 1943. Preliminär redogörelse för fågeliakttagelser i Skanör och Falsterbo hösten 1942. — VF 2: 1—30, 33—58, 65—88.
- 1950. Studies on bird migration. — VF, Suppl. 1: 1—148. Lund.
- SWANBERG, P. O. 1931. Krankesjön. Ett fåglarnas paradis. Stockholm.
- ULFSTRAND, S. 1958. De årliga fluktuationerna i bivråkens (*Pernis apivorus*) sträck över Falsterbo. Medd. från Falsterbo fågelstation 11. — VF 17: 118—144.
- 1959. Fågelfaunan i Krankesjön och dess omgivning år 1956—1957. — F. o. Fl. 54: 9—59.
- 1962. On the nonbreeding ecology and migratory movements of the Great Tit (*Parus major*) and Blue Tit (*Parus caeruleus*) in Southern Sweden, with notes on related species. Rep. Falsterbo bird station No. 19. — VF Suppl. 3: 1—145.
- WINGSTRAND, K. G. 1950. Rekordsträck i Falsterbo. — F. o. Fl. 45: 260—262.
- WITHERBY, H. F. *et al.* 1947. The Handbook of British Birds. Vol. 5. London.

**Summary: The bird migration at Falsterbo (55° 23' N, in south-western Scania) in 1959. Report from Falsterbo bird station No. 21.**

Observations on the visible bird migration at Falsterbo bird station in 1959 were made under the auspices of Skånes Ornitologiska Förening (Orn. Soc. of Scania) from 1st July to 15th November. In July and August the observation post could be manned from dawn to dusk.

The work was made possible by a grant from The Swedish Game Research Council.

In Tab. 1 the totals for the whole season are set forth. The figures should be compared with those from previous years (VF, previous volumes). Some interesting figures are commented upon in the text. Thus, for example, the totals for *Somateria mollissima* are disproportionately high in comparison with those for other marine ducks, such as *Melanitta fusca* and *M. nigra*. The explanation for this may lie in the habits of the two last-named species. Possibly most of the Baltic population of *M. fusca* winters in the southern Baltic, probably far from the shore, while *M. nigra* is known to migrate by night in large numbers in spring, and therefore it is possible that it behaves the same way in autumn as well.

On 25th September, a new record figure for migrating *Buteo buteo* was obtained: approx. 14.000 birds were counted. Several observers agree that this represented only a part of all Buzzards on the move on that particular day, for the birds were flying unusually high and on a very broad front, the weather being almost calm. It is pointed out that the continuous decline in the numbers of *Milvus milvus* and *Pandion haliaëtus* does not correspond to declining numbers at breeding places, whilst the decrease in *Falco peregrinus* is definitely correlated with a decrease of the breeding population. *Accipiter gentilis* and *Milvus migrans* are scarce at Falsterbo, but their numbers have slowly increased over a number of years.

The most remarkable figure in Tab. 1 is undoubtedly that for *Larus minutus*, 303 specimens being counted in all. Of these, 279 came on 24th October and 15 on the following day. Not only is the figure higher than any previously recorded anywhere in Sweden, but the time of the year is also remarkable. When these observations are added to the important data published by EDBERG (1961) and BERG (1961), some novel features of the migration of this species seem to emerge. There is a two-peak frequency curve for observations of *L. minutus* in southern Sweden, one peak occurring in August and another in October (with a few winter records). Many of the late autumn observations have been made after strong westerly winds, indicating that the birds have been displaced by the wind, and that, in consequence, the species may sometimes live far out at sea in somewhat the same manner as *Rissa tridactyla*. A cursory examination of the literature indicates that *L. minutus* is scarce everywhere in Western Europe as well as in the western part of the Mediterranean, whilst higher numbers have repeatedly been recorded in the eastern Mediterranean. It seems quite possible that from the view-point of migration ecology the west palearctic population is divided into two categories, one departing early and probably moving south to south-east, the other departing late, moving southwest to west, living in part pelagically and in part wintering in Western European waters.

Among the irruption birds, *Parus major* and *P. caeruleus* occurred in larger numbers than any previous year. There was also a certain movement of *Aegithalos caudatus*. The migration of the tits and of *Aegithalos* is described in a separate context (ULFSTRAND 1962).

Finally, some cases of migratory behaviour in escaped cage-birds are described. In 1959 the most remarkable instance is of a *Cacatua roseicapilla*, which appeared over the golf links to the northeast of the observation post in the morning of 16th August, circled for a while, perched on the sand and finally flew out over the sea with a southwesterly course, in all respects behaving exactly as all the normal migrants. It should be pointed out that its behaviour was not influenced by other birds, for it was a calm morning with very little migratory movement in progress. Many instances of *Melopsittacus undulatus* moving out over the sea in exactly the same manner as described above have been witnessed in the course of the migration studies at Falsterbo, and this phenomenon opens interesting perspectives and is worth close examination.

Several rare birds other than the escapees were recorded, for example *Gelochelidon nilotica*, *Casarca ferruginea*, *Netta rufina* (second Swedish record), *Aegolius funereus* (one bird ringed on 31st October) and *Emberiza pusilla* (one bird trapped and ringed on 11th September).

---

Manuskriptet inlämnat den 27.10.1961. Förf:s adress: Zoolog. inst., Lund.

---